

Sygn. akt V CSK 368/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku J. M. W. D. i P. S.
przy uczestnictwie T. S.A. w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 6 grudnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawców
od postanowienia Sądu Okręgowego w Ś.
z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

J. M., W. D. i P. S. w sprawie przy udziale T. S.A. w K. wnieśli o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem.

Sąd Rejonowy w Ś. postanowieniem z dnia 25 maja 2017 r. oddalił wniosek oraz zasądził od wnioskodawców na rzecz uczestnika kwotę 497 zł tytułem kosztów postępowania. Ustalił, że wnioskodawcy są współwłaścicielami nieruchomości gruntowej położonej w C. składającej się z działek o numerach ewidencyjnych 75/4, 65/9, 75/3, 161,65/7, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...).

Decyzją z dnia 1 września 1992 r. nieruchomość ta nabyta została nieodpłatnie z mocy prawa przez Gminę M., a w dniu 3 stycznia 1996 r. została ona nabyta przez osoby fizyczne. Przez działki wnioskodawców przebiega napowietrzna linia średniego napięcia z trzema słupami wybudowana przed 1945 r. i linia wysokiego napięcia z dwoma słupami wybudowana w 1984 r. Dnia 4 maja 2015 r. wnioskodawcy wezwali uczestnika do ustanowienia służebności przesyłu. Od dnia 25 sierpnia 1945 r. zakładami elektrycznymi na (...) zarządzały kolejno różne przedsiębiorstwa państwowe, których następcą prawnym jest w wyniku kolejnych przekształceń T. S.A. w K.

Sąd Rejonowy uznał, że wniosek nie zasługuje na uwzględnienie. Uznał, że uczestniczka postępowania korzystała z sieci elektroenergetycznej na nieruchomości wnioskodawców w dobrej wierze, w związku z czym termin zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej obecnej służebności przesyłu w niniejszej sprawie wynosi 20 lat. Przyjął, że poprzednik prawny uczestniczki postępowania w dniu 5 grudnia 1990 r. uzyskał własność urządzeń przesyłowych. Podkreślił, że skoro rzeczona nieruchomość wcześniej stanowiła własność Skarbu Państwa, bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się z dniem 1 września 1992 r., w którym nieruchomość została nabyta nieodpłatnie z mocy prawa przez Gminę M., a upłynął dnia 1 września 2012 r.

Wnioskodawcy wnieśli apelację od postanowienia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w Ś. postanowieniem z dnia 23 listopada 2017 r. oddalił apelację. W pełni podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego. Przyjął jednak, że w drodze zasiedzenia można nabyć prawo, które wcześniej danemu podmiotowi nie przysługiwało. Tymczasem uznał, że przekształcenie zarządu w prawo własności następowało z dniem 7 stycznia 1991 r. na podstawie przepisu art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6; dalej: „u.z.u.p.p.”). Stwierdził w związku z tym, powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 510/15 (OSP 2017, nr 5, poz. 45), że z chwilą uzyskania własności urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach będących dotychczas własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstwo państwowe uzyskiwało -

z mocy prawa oraz jako prawo związane z własnością tych urządzeń i obciążające owe nieruchomości - służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu.

Wnioskodawczyni wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p. i art. 285 § 1 i 2 k.c., oraz naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 212 i art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjął w postanowieniu z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 510/15, że przedsiębiorstwo państwowe, które z mocy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) nabyło własność urządzeń przesyłowych posadowionych na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa, nabywało również służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu. Stanowisko to znalazło potwierdzenie w niektórych orzeczeniach Sądu Najwyższego (postanowienie z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 509/15, niepubl.; postanowienie z dnia 17 czerwca 2016 r., IV CSK 531/15, niepubl.; postanowienie z dnia 12 października 2017 r., IV CSK 687/16, niepubl.). Natomiast Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 5 czerwca 2018 r., III CZP 50/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 1) przyjął, że nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) - własności urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomościach należących do Skarbu Państwa nie spowodowało uzyskania przez to przedsiębiorstwo z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej te nieruchomości. W uzasadnieniu tej uchwały podkreślił m.in., że stanowisko przyjęte w przytoczonych wyżej postanowieniach nie znajduje oparcia w powołanym w nich przepisie prawa. Opiera się ono na arbitralnym podejściu interpretacyjnym, które oznacza stworzenie normy prawnej nieprzewidzianej przez ustawodawcę. Pogląd, że art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p. był źródłem nabycia *ex lege* służebności gruntowej - niezależnie od jego treści - jest zbyt daleko

idący, a rozwiązanie przyjęte przez Sąd Najwyższy ma skutek wywłaszczający, co potwierdza potrzebę oparcia go na wyraźnej podstawie prawnej, której w tym wypadku brak.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela stanowisko przedstawione w uchwale składu siedmiu sędziów. W konsekwencji zatem podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p. i art. 285 § 1 i 2 k.c. okazały się uzasadnione.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

aj